

Socialdepartementet
Dnr S2023/02549

Remissvar – Rätt förutsättningar för sjukskrivning (SOU 2023:48)

Sveriges Arbetsterapeuter har tagit del av *Rätt förutsättningar för sjukskrivning (SOU 2023:48)*.

Sveriges Arbetsterapeuter organiserar den absoluta majoriteten arbetsterapeuter i yrkesverksam ålder i Sverige. Vi tillvaratar och driver arbetsterapeutens yrkesmässiga och fackliga intressen. Med en hög representativitet kan vi som organisation föra arbetsterapins och arbetsterapeuters talan i Sverige och internationellt.

Sveriges Arbetsterapeuter är i huvudsak positiva till de förslag som utredningen lägger fram i syfte att skapa en mer effektiv och ändamålsenlig sjukskrivningsprocess. Utifrån de framlagda förslagen vill Sveriges Arbetsterapeuter ändå göra följande medskick.

Vi instämmer i att det behövs ett fokusskifte, från sjukdomssymtom och hur de yttrar sig till vad hinder för arbetsåtergång består av och hur de kan undanröjas. Vidare ser Sveriges Arbetsterapeuter att bedömningar i aktivitet i syfte att utreda arbetsförmågan, och därigenom på ett kunskapsbaserat sätt och med rätt professioner utreda arbetsförmåga, är mycket viktiga. De bör utökas i omfattning på primärvårdsnivå, särskilt i förhållande till den psykiska ohälsan samt olika former av smärttillstånd. Att analysera krav i arbetsuppgifter i relation till personens förutsättningar ligger helt inom arbetsterapeutens kompetensområde.

Vi delar även utredningens bedömning att samarbetet mellan professioner är särskilt viktigt utifrån personens behov av vård och rehabilitering. I vissa fall räcker det med att läkaren tar del av befintlig dokumentation från andra professioner. I andra fall behöver läkaren stöd med utredningsinsatser, till exempel att göra en fördjupad kartläggning av personens arbetsituation eller att fördjupat utreda personens funktions- och aktivitetsförmåga i förhållande till arbetets krav.

Sveriges Arbetsterapeuter vill särskilt framhålla betydelsen av en interprofessionell kompetens. Vi instämmer med utredningen i att en viktig förutsättning är att läkaren vet när de andra professionerna kan bistå i utredningen och att det finns tillgång till dessa professioner. Arbetsterapeuter har stor och djupgående kompetens inom områdena bedömning av aktivitets-/arbetsförmåga samt arbetslivsinriktad rehabilitering. Denna kompetens nyttjas dock för sällan, vilket påverkar både själva sjukskrivningsprocessen och i vissa fall även längden på sjukskrivningen på ett negativt sätt. Orsaken ligger både i att det är generell brist på arbetsterapeuter och att tillgången till dessa varierar stort över landet.

Slutligen ser Sveriges Arbetsterapeuter det som positivt med det föreslagna snabbspåret inom sjukskrivningsprocessen där sjukskrivningen kan förväntas bli kortvarig.

Särskilda anmärkningar

Informationen till arbetsgivaren

Utredaren skriver att hälso- och sjukvården utifrån kännedom om personens hälsotillstånd ofta kan göra antaganden om vilka behov av åtgärder som kan finnas på arbetsplatsen, men inte har något ansvar för att utreda dessa behov. Vi menar tvärtom att specialiserad medicinsk kompetens kring hur aktivitetsutförande påverkas vid olika sjukdomar/skador behövs för steget åter i arbete. Så som företagshälsovården är utformad idag finns emellertid inte det uppdraget/den kompetensen där. Rehabiliteringskoordinatorer, som ofta har en bakgrund som arbetsterapeuter, skulle kunna vara en viktig brygga att komma tillbaka till arbete, särskilt vid mer komplex rehabilitering.

Välfungerande samarbete för arbetsåtergång

Utredaren föreslår att det utreds hur juridiska förutsättningar kan skapas för digitala ytor för att sjukskrivna ska kunna dela information med de berörda aktörerna. Många av de sjukskrivna kan säkert hantera det digitala, men det är viktigt att komma ihåg att för en stor del av personerna som är sjukskrivna är inte digital kommunikation med myndigheter en gångbar väg. Personer som tillfälligt eller permanent har svårt att hantera digitala system riskerar att falla mellan stolarna, och det är därför av största vikt att det också finns alternativ via exempelvis. telefonkontakt.

Utredaren föreslår också att det utreds hur arbetssätt för att pröva förutsättningar att återgå i arbete under sjukskrivning kan införas. Det är ett mycket bra förslag, men Sveriges Arbetsterapeuter tror inte att företagshälsovården är lösningen på det här, utan snarare ett uppdrag för rehabiliteringskoordinatorer att ombesörja (se ovan).

Finansieringen av företagshälsovården är ett problem i och med att företagshälsovården är beroende av uppdrag från arbetsgivare och därmed till viss del "i händerna" på arbetsgivares önskemål. Om en arbetsgivare önskar bli av med en arbetstagare riskerar incitamenten för arbetsanpassningar, rehabiliteringsinsatser mm att försvagas. Företagshälsovården saknar i dagsläget också i hög utsträckning arbetsterapeuters kompetens, inte minst deras expertis i att analysera krav i arbetsuppgifter i relation till personens förutsättningar.

Säkrad försäkringsmedicinsk kompetens och kunskap

Utredningen föreslår att staten via överenskommelsen om god och nära vård bör stödja utvecklingen av specialiserad försäkringsmedicinsk verksamhet med multiprofessionell kompetens inom hälso- och sjukvården. Sveriges Arbetsterapeuter ser det som ett bra förslag, men vill samtidigt framhålla vikten av att det relateras till kommunernas ansvar för personer som är sjukskrivna utan sjukpenninggrundad inkomst och som ofta har försörjningsstöd/ekonomiskt bistånd som försörjning. Även om denna grupp inte var fokus för den här utredningen är det viktigt att inte bygga upp stuprörsstrukturer som inte rimmar med avsikten med en god och nära vård.

Samarbete för ett ändamålsenligt sjukskrivningssystem

Utredningen föreslår att Försäkringskassan och Socialstyrelsen tillsammans med relevanta aktörer från hälso- och sjukvården utvecklar formerna för det nationella samarbetet gällande gemensam utveckling som rör sjukskrivning och försäkringsmedicin. Det är ett bra förslag, men det behöver förtydligas att rehabiliteringsprocessen vid sjukskrivning ingår.

Ida Kåhlin
Förbundsordförande
Sveriges Arbetsterapeuter